

ЧАЛАВЕК — СУТНАСЦЬ І ТЭМА

ФЕДАРА ЯСТРАБ

У галерэйна-выставачным комплексе Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адбыўся міжнародны выставачны праект «Ното pulcher», у якім прынялі ўдзел мастакі з Беларусі, Літвы, Расіі, Латвіі, Украіны, Ізраіля, ЗША, Сербіі і іншых краін свету. «Ното pulcher» у перакладзе з латыні — «Чалавек прыгожы». Сама назва выставы прадугледжвала наяўнасць распрацаванай канцэпцыі, нечаканага мастакоўскага погляду на праблематыку выяўлення асобы чалавека, і гэта яскрава ўвасобілася ў разнастайных — паэтычных, філасофскіх, сімвалічных — творчых працах.

яго пластычна-выразны і духоўны эквівалент.

Спадвечная дыхатамія чалавека, яго фізічная і духоўная сутнасць, цела і душа, іх дыялектычнае адзінства — вось канцэптуальны код гэтага выставачнага праекта.

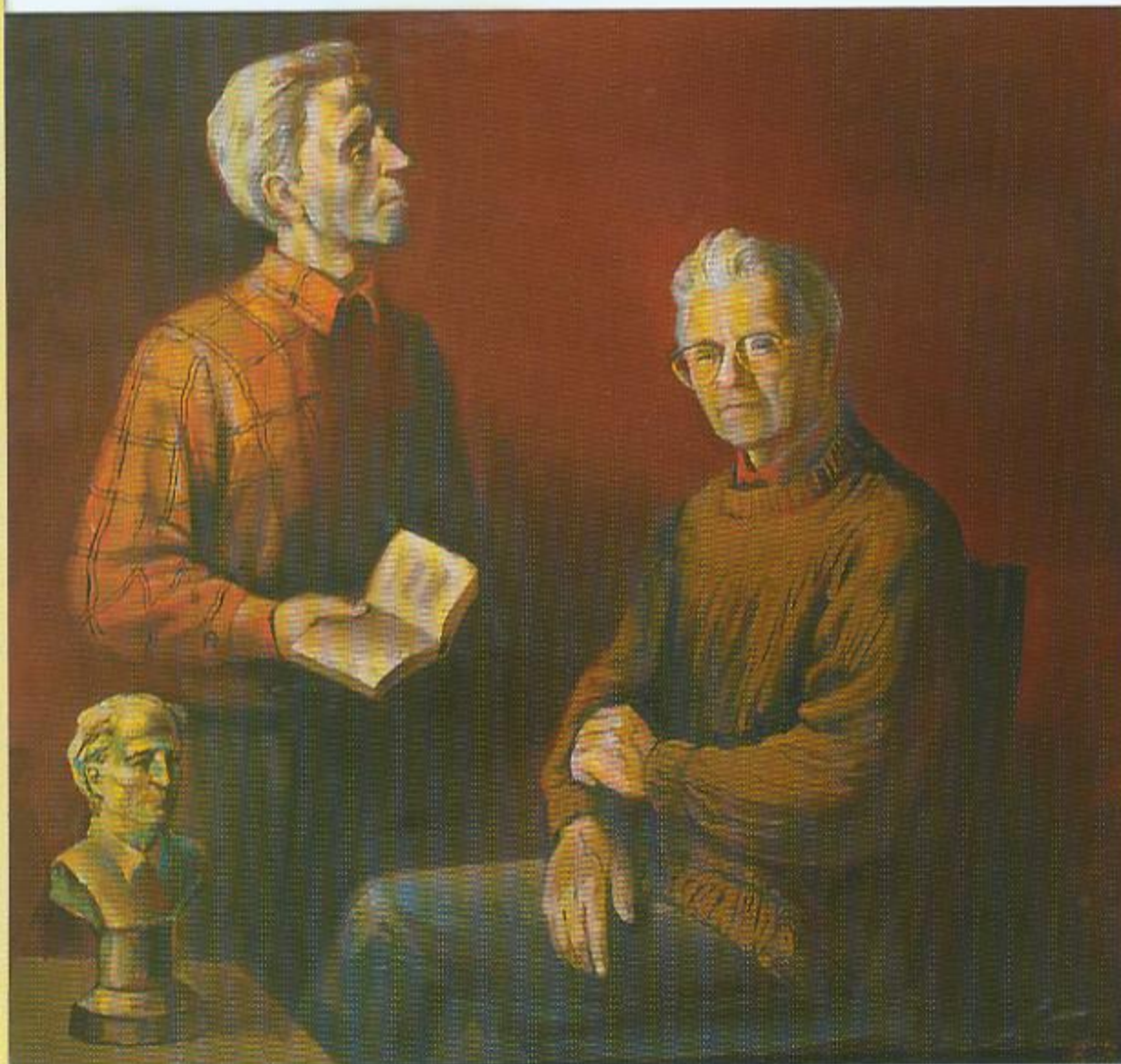
Творы жывапісу, графікі, дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, акварэлі і фота, перформанс і паказ мадэлей — усё гэта спрыяла раскрыццю заяўленай тэмы. Досыць багаты творчы інструментарый працаваў на выяўленне ў вобразе чалавека найбольш характэрных рыс, эстэтычных асаблівасцей яго знешнасці і духоўнай дзейнасці.

Неаспрэчная тэза: мастацтва робіць больш тонкімі нашы пачуцці, ачалавечвае ўспрыманне свету. Жывапіс У.Цёрнера стварыў лонданскія туманы, — так сцвярджаў калісьці Оскар Уайльд. Гэты парадокс дапамагае зразумець, наколькі выяўленчае мастацтва можа ўплываць на

псіхалаг, ні вучоны-аналітык. Хто яшчэ збірае і зберагае нашы летуценні, пераводзячы іх у пластыку форм, надаючы ім новыя адценні сэнсу і выяўляючы нашы самыя затоеныя жаданні? Чароўнасць навакольнага свету з яго непаўторным рухам, зменай абставін, рэчаў, падзей, гукаў, фарбаў, рытмаў не можа не адгукнуцца ў адкрытай, раскаванай і такой трапяткой душы мастака феерыяй эмоцый — здзіўленнем, жахам, эйфарыяй...

Сучасны чалавек гучна заяўляе аб сабе, патрабуе свайго месца ў мастацтве. Ён хоча трапіць туды як асоба, з усімі сваімі якасцямі, клопатамі і надзеямі, у «броўнаўскім» руху перамен, пераўтварэнняў, сцвердзіць свой статус, прафесію, заслугі, вызначыць сябе ў сімвалічным працягу, у гісторыі і ў будучым.

У экспазіцыі раўнапраўна прадстаўлены і раздзел фота: работы В.Брусінскага, В.Качана, В.Джукіч, В.Пашахонава... Невыпадкова апошнімі гадамі стала настолькі

У.Волкаў (Расія). Мы — цютчаўскія. Браты акадэмікі Ткачы. Алей. 2005.

В.Бурдзін (Расія). Твары. Алей. 2005.

Ідэя правядзення выставы з такой назвай нарадзілася даўно. Спачатку меркавалася зрабіць экспазіцыю камернай і не такой прадстаўнічай. Але напрацаваныя тэхналогіі правядзення буйных мастацкіх праектаў дазволілі пашырыць маштаб выставы да міжнароднай. Удзел творцаў з розных краін свету дапамог паказаць шырокую панараму мастакоўскіх поглядаў на сутнасць «чалавека прыгожага»,

нашы здольнасці эстэтычна ацэньваць навакольны свет, атрымоўваць непрыхаваную асалоду ад прыгожага — у прыродзе, побыце, архітэктуры, урэшце — у самім чалавеку.

Згадваю прадстаўленыя ў экспазіцыі палотны Я.Батальёнка, А.Стасялявічуса, Я.Рамановіч, В.Бурдзіна, Г.Драздова... Майстар пранікае туды, куды акрамя яго не можа зазірнуць ніхто — ні доктар, ні

папулярнай мастацкая фатаграфія. Лічбавыя тэхналогіі, камп'ютэрная апрацоўка неверагодна пашырылі выяўленчыя і тэхнічныя магчымасці фота. На многіх еўрапейскіх арт-кірмашах мастацкае фота даўно прадстаўляецца больш шырока, чым традыцыйныя формы выяўленчага мастацтва, у прыватнасці жывапіс.

Фатограф часцей, чым жывапісец, карыстаецца для самавыяўлення формамі

ўласнага жыцця. Гэта робіць фотамастацтва дастаткова дэмакратычным, даступным (хай сабе і на першы погляд) для разумення шырокага гледача. Творы жывапісу са складанай семантыкай вобразаў або абсалютызацыяй дэкаратыўна-абстрактнага пачатку відавочна звужаюць кола прыхільнікаў, разлічаны на больш падрыхтаваную публіку, часта вызначаюцца элітарнасцю.

Тым не менш нельга сцвярджаць, што вобраз чалавека, яго характар і перажыванні пакідаюць сучасны жывапіс. Выяў чалавека сапраўды стала менш, але самога чалавека — не паменела. Хто сказаў, што дэкаратыўна-асацыятыўныя палотны нічога не могуць распавесці пра настрой асобы, яе пакуты ці радасці, пачуцці адзіноты або свята? Творцу мала вонкавых праяў жыцця чалавека, ён хоча пранікнуць глыбей, у самую сутнасць, дасягнуць падсвядомасці, даследаваць яе ўласцівымі мастацтва сродкамі. Мастак,

тыку і быць актуальным. Праз былое мы бачым сённяшні дзень, а праз цяперашняе — навоабмацак шукаем будучае...

На экспазіцыі зачароўваў велізарны шлейф разнастайных вобразаў. Тут былі міфалагічныя паставы багінь, партрэты сучаснікаў — абагульнена-абстрактныя і канкрэтна-гістарычныя, былі сюжэтна-тэматычныя карціны, дэтальна распрацаваныя творы з лаканічнай выразнай пластыкай.

Гледача ўражвала гэтая разнастайнасць, яна ж давала яму магчымасць знайсці тут «сваё», тое, што найбольш захапляе і цікавіць. Глядач — гэты таямнічы адрасат з невядомых вуліц, жыхар сталіцы, невялічкіх гарадоў і вёсак, студэнт, вучоны, дыпламат, рабочы — прыпыняўся перад кожнай працай, доўга і ўдумліва разглядаў яе — або перабягаў залу за некалькі хвілін, спяшаючыся да нечага больш важнага, на яго думку... Хто ён? Неразгаданы саюзнік, абывацель-цынік

гледач — таксама неаддзельная частка праблематыкі і тэматыкі выставы «Номо pulcher».

Мастак па прыродзе сваёй аптыміст. Ён найўна верыць, што ў вялікім людскім мурашніку заўсёды знойдзецца жменька людзей, якія змогуць па-сапраўднаму зразумець, ацаніць і палюбіць яго творы.

Хто не паважае свайго гледача, той не паважае ні сябе самога, ні свае творы. Творца, які найбольш дэманстратыўна выказвае сваю абьякавасць да ўвагі публікі, на самай справе мае найбольшую патрэбу ў яе станоўчай ацэнцы. Удзел у выставе — гэта акт пераадолення сваіх комплексаў, акт пэўнай адкрытасці і веры ў зацікаўленасць гледача.

Нясыграныя п'есы для кампазітара, ненадрукаваныя раманы для пісьменніка, закінутыя ў кут майстэрні і нікім не запатрабаваныя карціны для мастака — гэта калі не трагедыя, то сапраўдная драма. Калі творцу не ведаюць, то яго

Ф. Ястраб. Дыяна з сокалам. Алей. 2007.

Г. Драздоў. Дзве паненкі. Алей. 2006.

а значыць і само мастацтва змяняюць нашы ўяўленні аб часе. У мастацтва — свой час: не той, які рэгульнае звычайнае жыццё, і нават не той, які адбывае сваю хаду на гадзінніку гісторыі. Па сутнасці, у мастацтве размываюцца межы паміж мінулым, цяперашнім і будучым. Творчая фантазія падобная да вольнай птушкі, а сам мастацкі твор ніколі не замкнёны ў часе. Можна распрацоўваць гістарычную тэма-

з яго знішчальнай ацэнкай — «мазня ўсё гэта»?

Глядач, сам таго не ведаючы, далучыўся да аўтарства выстаўленых тут твораў яшчэ задоўга да таго, як іх убачыў. Мастак заўжды адчувае на сабе погляд гэтых невядомых яму гледачоў, бачыць на іх тварах нецярпенне, гнеў, замілаванасць, усмешку, расчараванне — а можа, і поўную іх адсутнасць. Чалавек як

быццам і няма. Таму выстава — месца, дзе адбываецца дыялог аўтара і гледача, — неабходны элемент мастацкага жыцця. Ну а міжнародная выстава, у якой прымаюць удзел майстры з розных краін свету, дае магчымасць мастаку паўдзельнічаць у дыялогу не толькі з гледачамі, але і з замежнымі калегамі, што пашырае кантакты і ўзбагачае культуру.